

EU iskustva u regionalizaciji

---

mr Tatijana Pavlović-Križanić
Stručnjak za reformu javne uprave
The Urban Institute/MEGA Beograd

Koncept regiona u okviru EU

- EU nema nadnacionalne standarde za uspostavljanje regiona, ali zahteva uniformnost u domenu statističkog organizovanja (NUTS i LAU nivoi);
- Veličina i nadležnosti lokalnih samouprava i eventualno postojanje regionalnog administrativnog nivoa i njegov stepen autonomije – potpuno u nadležnosti država članica;
- Posledica – može se desiti da u državi članici u statističkim regionima ne postoje korespondirajući nivoi administrativno-teritorijalne organizacije ili da granice teritorijalnih jedinica ne odgovaraju granicama NUTS jedinica.

Uniformnost NUTS klasifikacije ...

- Sistem redistribucije sredstava za razvojno ujednačavanje u EU direktno zavisi od uspostavljanja statističkog sistema na osnovu koga se mere razvojni potencijali;
- NUTS regioni predstavljaju prostorni, statistički i planski okvir sprovođenja komunitarnih regionalnih politika;
- Ovo je osnovni razlog za stvaranje NUTS sistema *koji ne predstavlja standard za administrativno – teritorijalnu, već za statističko ekonomsku analizu.*

... Raznolikost u pristupima regionalizaciji

- Na jednom polu su Nemačka sa 16 landera, Austrija sa 9 pokrajina i Belgija sa dve pokrajine a na drugom Kipar, Estonija, Finska, Litvanija, Luksemburg, Malta, Slovenija i Portugalija gde regioni postoje samo kao statističko-planske jedinice;
- U ostalim državama članicama regioni imaju određeni nivo samostalnosti ali nemaju svi neposredno izabrane organe, sopstveni delokrug nadležnosti i izvorne prihode.

Istorija regionalizacije u EU

- Od sredine 80-tih godina prošlog veka regioni u EU su prošli vidljivu promenu od “objekta evropske politike” do aktera sa punim pravom odlučivanja;
- Predstavnici regiona počeli da saraduju podnoseći evropskim organima zajedničke spiskove prioriternih zahteva (spontano udruživanje radi lobiranja);
- 1985. osnovana Skupština evropskih regiona kao konsultativno telo;
- Kasnije osnovani Komitet evropskih regiona (samo članice EU; mogu biti članovi i regioni bez teritorijalno administrativnih funkcija kao u Mađarskoj) i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti (i ne-članice).

“Renesansa regionalizma” u CEE

- Od početka 90-tih godina prošlog veka regionalizacija je okosnica reformi u Centralnoj i Istočnoj Evropi;
- Tri činioca uticala na proces: a) promena sistema državne organizacije vodila reformi javne uprave i funkcionalnoj i fiskalnoj decentralizaciji; b) jačanje uticaja EU i NUTS klasifikacije na administrativno-teritorijalnu organizaciju; c) zbog drastičnog zaostajanja nekadašnjih industrijskih regiona - potreba za smanjenjem razvojnih disproporcija i stvaranjem razvojnih regiona (primer regiona Ignalina u Litvaniji).

Regionalizacija u Mađarskoj

- Sedam regiona na NUTS II nivou, dvadeset okruga na NUTS III nivou i 3.134 opštine na LAU 2 nivou;
- NUTS II regioni stvoreni nakon šest godina političke debate – regioni nisu osnovani uz poštovanje ekonomskih, geografskih i demografskih kriterijuma;
- NUTS II regionalizacija sprovedena spajanjem dva ili tri administrativna okruga na NUTS III nivou (kao kod nas);
- Debata – u kom gradu odnosno okrugu će se nalaziti sedište RRA (izlaz pronađen u rotiranju sedišta RRA u određenim vremenskim intervalima);
- Na NUTS II nivou su obrazovani samo statističko-planski regioni (ali se na tom nivou u saradnji sa Nacionalnim savetom za regionalni razvoj odvijala alokacija sredstava za velike infrastrukturne projekte);
- NUTS III nivo i opštine imali marginalnu ulogu.

Regionalizacija u Poljskoj

- Pre reforme – opštine i 49 malih regiona pri čemu je većina državnih nadležnosti vršena tako što je svako ministarstvo imalo svoju posebnu vrstu dekoncentrisanih “okruga” (npr. policija ili sanitarni inspektori su functionisali na područjima koja su bila veća od opštine a manja od regiona);
- 1999. godine ustanovljen trostepeni sistem organizacije vlasti – opštine, okruzi i gradovi sa više od 100.000 stanovnika (*poviat*) i regioni (*województwo*);
- Država podeljena na 16 regiona (“dupli kolosek” vlasti – neposredno izabrani parlament i vojvoda koga postavlja poljski premijer);
- *Regioni imaju samo 16% izvornih prihoda i nemaju klasične javno-pravne funkcije već se bavi privlačenjem investicija, zaključivanjem JPP, međunarodnom saradnjom, održivim razvojem.*

Regionalizacija u Slovačkoj

- ❑ Strategija reforme državne administracije je 1999. godine definisala novu administrativnu strukturu Slovačke (dupli kolosek – osam regiona i osam samostalnih regiona koji su u istim granicama pri čemu regioni obavljaju dekoncentrisanu nadležnost a samostalni regioni decentralizovanu i imaju organe izabrane na opštim i neposrednim izborima);
- ❑ 2001. godine donesen zakon kojim je više od 300 nadležnosti preneseno na opštine i regione;
- ❑ Samostalni regioni imaju ključnu ulogu u planiranju i implementaciji regionalnog razvoja (EU programski dokumenti – država);
- ❑ LS i regioni i dalje finansijski zavisni od transfera i EU podrške.

Zaključna razmatranja

- U CEE državama koje su 2004. godine postale punopravne EU članice a u kojima su uspostavljeni regioni na NUTS II nivou oni još uvek u velikoj meri finansijski zavise od državnih transfera i EU fondova;
- Uspostavljanje administrativnih struktura na ovom nivou doprinelo je boljoj koordinaciji i planiranju regionalnog razvoja pri čemu se još uvek ne vidi uticaj administrativnih reformi i decentralizacije i na smanjivanje regionalnih dispariteta.

**mr Tatijana Pavlović-Križanić,
The Urban Institute/USAID
Osmana Djikica 3
Beograd**

tatijana_pavlovic-krizanic@ui-serbia.org

tel. 063 215 - 499